

Stadsplan till stadsplan för
Guldhedsområdet i Göteborg
Gunnar Wejke, Kjell Odeen
Arkitekter, 1945

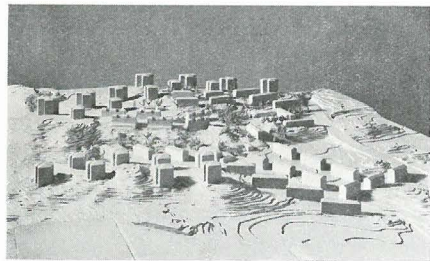
Skala 1:4000.

BOSTADSBEBYGGELSE

på Guldhedsområdet i Göteborg

Arkitekter SAR Gunnar Wejke, Kjell Odeen

Den här visade stadsplanen omfattar västra delen av det s. k. Guldhedsområdet. Den sydost om Guldhedsgatan belägna delen utgör det område, som för närvarande är föremål för den av Göteborgs stad utlysta stadsplanetävlingen.

Arkitektuppdraget omfattar en bostadsbebyggelse innehållande ca 600 lägenheter jämte härtill hörande anordningar för underlättande av barneftersyn och hemarbete. Avsikten är också att låta en del av denna bebyggelse ingå i den bostadsutställning »Bo bättre», som planeras av byggherren och Svenska Slöjdföreningen i samverkan med statsmakterna och Göteborgs stad i anslutning till Slöjdföreningens 100-årsjubileum hösten 1945.

Arbetet började för vår del med att i samråd med stadsplanekontoret i Göteborg uppgöra förslag till stadsplan för den västra delen av Guldhedsområdet. Detta område har ett dominerande läge, terrängen är bergig och reser sig högt över stadens bebyggda delar. Vegetationen är lågväxt och till övervägande del vild. På vissa mindre partier förekomma små jordlotter för grönsaksodling och en av dessa har uppodlats till en synnerligen vacker och välordnad liten prydnadssträdgård.

Den enda större trafikled som berör området är Guldhedsgatan. De branta sluttningarna mot norr och väster gör området svårtillgängligt från dessa håll. Den planerade bebyggelsen kommer sålunda att vara tämligen avskild från äldre bebyggelse och ett krav från uppdragsgivaren vid utformning av stadsplanen var dessutom att de ovan omtalade 600 lägenheterna på ett naturligt sätt skulle avgränsas från den övriga bebyggelsen.

Tillfarten till området sker från Guldhedsgatan invid en befintlig spårvägsslinga och vid entrén är en torgplats, omgiven av biograf, restaurang och trevåningsbyggnader i vilka bottenvåningen är avsedd inrymma affärslokaler, anordnad. I anslutning till restaurangen ligger ett 7-våningshus innehållande bostäder för ensamstående. Restaurangen är utformad med en avdelning för försäljning av färdigberedd mat för hushåll, en för självservering och en för sittande gäster. Den senare är så placerad att den delvis även kan uthyras för familjefester o. d.

Till torget ansluter sig en mindre parkanläggning, i vilken den ovan ommärkta trädgården är infogad.

Bebyggelsen på den nu aktuella delen av Guldhedsområdet är utformad med en rad T-formade

Samtliga bilder på detta uppslag äro sedda från söder.

punkthus i 7 våningar förlagda längst mot norr. In- till dessa följer en mindre mera koncentrerad punkthustyp i fem våningar; båda dessa hustyper innehålla fyra lägenheter i våningsplanen. Slutningen ovan torgplatsen är bebyggd med lamellhus i tre våningar. I övergången mellan den högre belägna delen av området och dalgången i södra delen är inlagd en lamellhustyp med entresolerade lägenheter som utnyttjar terrängens naturliga förutsättningar. Den tvärs över området gående beväxna dalgången liksom ången på höjddatån ha i görligaste mån sparats från bebyggelse, och i stället utnyttjats för lekstugornas och lekplatsernas behov.

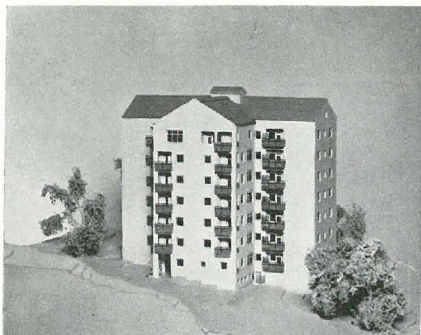
Bostäderna utgöras av lägenheter innehållande två till fyra rum och kök; i bebyggelsen ingår sålunda icke några enrumslägenheter. I samtliga lägenheter är hemhjälpen avsedd att bo utanför familjebostäderna och med hänsyn härtill har ett antal mindre enkelrum inrymts i den översta våningen i ett av

trevåningshusen vid torget. Lägenheterna äro beträffande olika utrymmen utformade efter de krav som framkommit genom den av Svenska Arkitekters Riksförbund och Svenska Slöjdföreningen bedrivna bostadsutredningen.

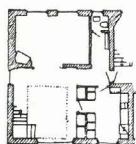
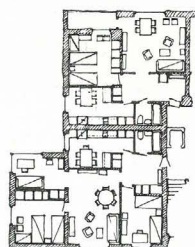
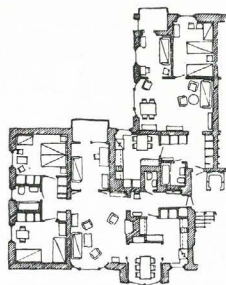
Förutom bestämda möbleringsfordringar vid de olika rummens utformning kan särskilt framhållas en avsevärd ökning av köksinredning och garderobsutrymme jämfört med vad som för närvarande kan betraktas som normal standard i detta avscende.

Byggnadskostnaderna uppgår till ca 15 miljoner kronor. Bebyggelsen är avsedd att färdigställas i två etapper med ca 400 lägenheter i den första, färdiga till oktober 1945 och återstoden till april 1946. Byggherre är ett konsortium byggmästare med ingenjörerna J. Forssenius, H. Hansson och E. Whilborg som arbetsutskott.

Utställningen »Bo bättre» i Göteborg 1945 skall förutom en serie möblerade lägenheter i de hus som uppföras även omfatta tillfälliga paviljongbyggnader inrymmande avdelningar avsedda att belysa de principiella och sociala problem som sammanhänger med bostadsfrågans lösning. Utställningen är, som ovan nämnts, beräknad äga rum under hösten i år.

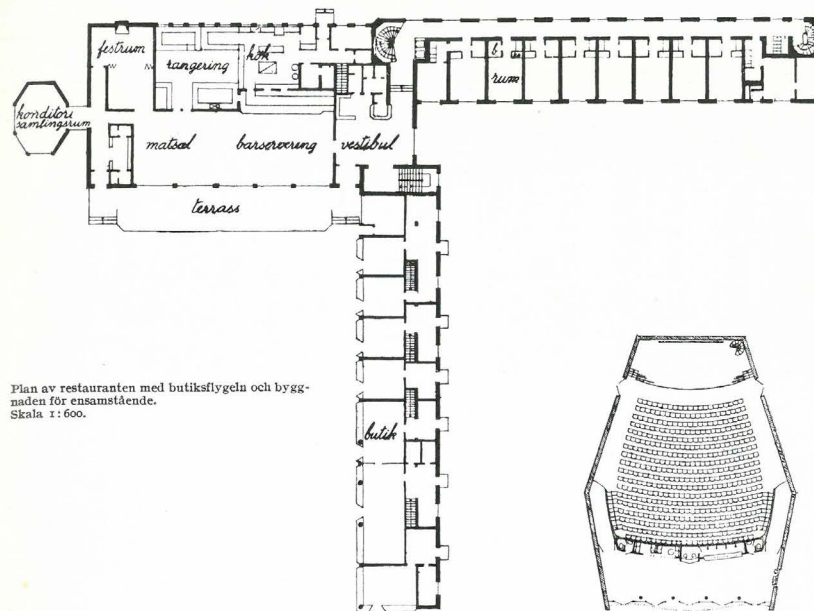
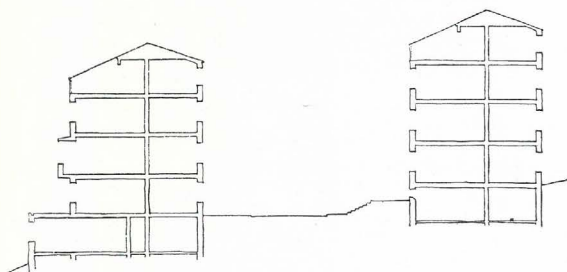
Över: Modellfoto och detaljplan av A-husen.
 Till höger: Två detaljplaner av B-husen.
 Under: Detaljplaner av översta lägenheterna samt sektioner av D- och E-husen.
 Skala 1:400.

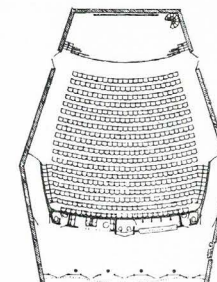
Entréplan.

Överplan med altan.

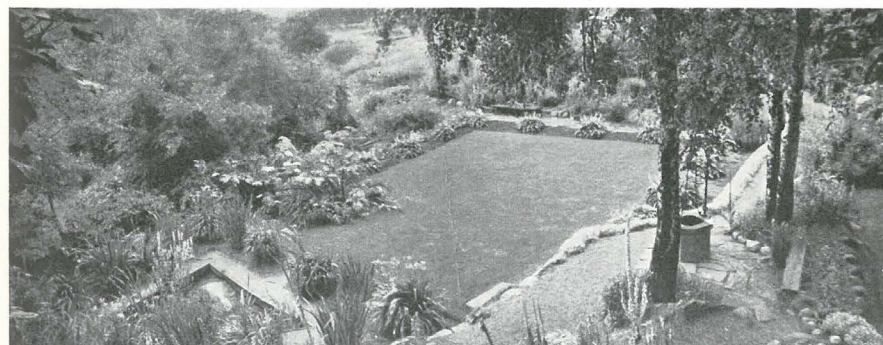

Plan av restauranten med butiksflygeln och byggnaden för ensamstående.
 Skala 1:600.

Plan och fasad av biografen.
 Skala 1:600.

Den lilla trädgården vid torget.

BEBYGGELSEN PÅ GULDHEDEN I GÖTEBORG

Arkitekter SAR Gunnar Wejke och Kjell Ödeen

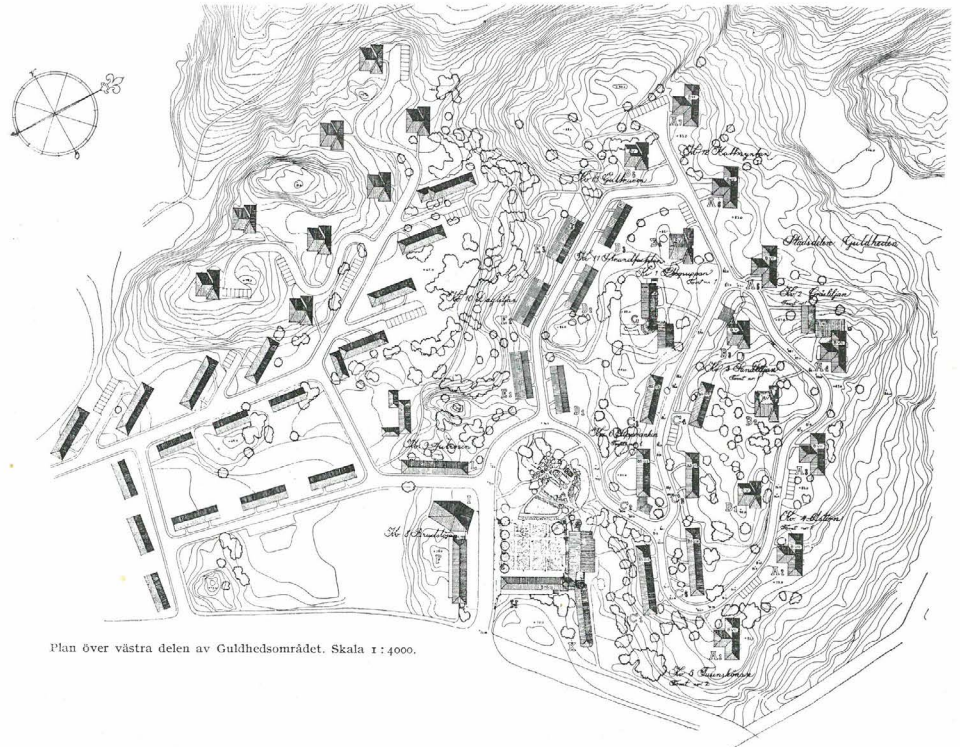
På uppdrag av Göteborgs stads byggnadsnämnd utarbetade vi våren 1944 ett principförslag till stadsplan för västra delen av den s. k. Guldheden i Göteborg. Till grund för utnyttjandet av området låg en av stadsplanekontoret tidigare upprättad stadsplan jämte vissa direktiv om den allmänna bebyggelsen av området. Sedan byggnadsnämnden vidtagit en del justeringar och ändringar, utarbetades planen av stadsplanekontoret i samråd med oss.

Någon aman form av bebyggelse än punkthus är för vissa delar av terrängen ur ekonomisk och praktisk synpunkt otänkbar. Detta gäller framför allt de småkalliga områdena i norr och sydväst. På de mera plana delarna i områdets inre är en lamellbebyggelse samlad. Trots att detta skett med försiktighet och med stor hänsyn till terrängen, har grundkostnaderna per m² lägenhetsyta för en del av dessa byggnader blivit mycket hög.

Tillfarten till området sker från Guldhedsgatan invid en befintlig spårvägslinje. Inom området förekommer endast lokaltrafik och gatorna är helt ut-

formade härför. Vid entréen är en torgplats ordnad: »ett centrum». Detta torg begränsas av byggnader med lokaler för gemensamma ändamål: butiker, restaurang, biograf, post, hemsjukcentral, hyreskontor osv. Hit har även förlagts lägenheter för ensamstående och för familjer utan eget hushåll samt bostäder för hemsjukvår. Alla dessa bostäder har ordnats i god anslutning till restaurangen, så att hyresgästerna där skall kunna inta sina måltider. Man har strävat efter olika slag av butiker vid torget för att i möjligaste mån täcka hushållens hela behov. Inom området i övrigt har inlagts vissa närhetsbutiker såsom mjölkbutiker o. dyl. Restaurangen är planerad dels för matservice, dels för konditoriservice. Köket betjänar även en butik för färdiglagad mat förlagd i anslutning till entréen för de ensamstående bostäder och bageriet en butik för kak- och brödförsäljning. Vidare innehåller restaurangen några rum för privata fester. Dessa rum ha för att kunna betjäna olika önskemål (familjefester, sportklubbar osv.) givits olika och mera intim karaktär.

DK 711-583 + 728.2

Plan över västra delen av Guldhedsområdet. Skala 1:4000.

Entréen till området är utformad som ett butiks- och prydnadstorg. Detta är belagt med cementplattor i ett rutsystem med utfyllnad av gnejsplattor med gräsfogar. Bredden på dessa gräsfogar ökar med emot den damm som avgränsar — och arkitektoniskt förbinder torget med »Olssons trädgård», som i utvidgat skick ligger kvar.

För områdets bebyggande är i stort redogjort i Byggmästarens nr 3 1945, varför vi här endast gör några tillägg och kommentarer till de i vissa stycken provisoriska och ofärdiga anordningar som fanns vid tiden för utställningen »Bo bättre».

På grund av att en viss del av bebyggelsen måste vara färdig till augusti, var vi hänvisade till sådana material som det trots den allmänt rådande bristen möjligen fanns tillgänglig till. Den uppdelning av fasadbehandlingen som således gjorts var icke den från början avsedda men framtvungades — enligt vår mening icke helt olyckligt — av rådande för-

Stadsplan för området upprättad 1939 av Göteborgs stadsplanekontor. Skala 1:8000. Bebyggelsen utgöres här uteslutande av 6-våningshus varvid även den branta sluttningen mot norr är hårt utnyttjad.

Guldhedstorget med restaurangen, butikshuset och 7-våningsbyggnaden med enkelrum.

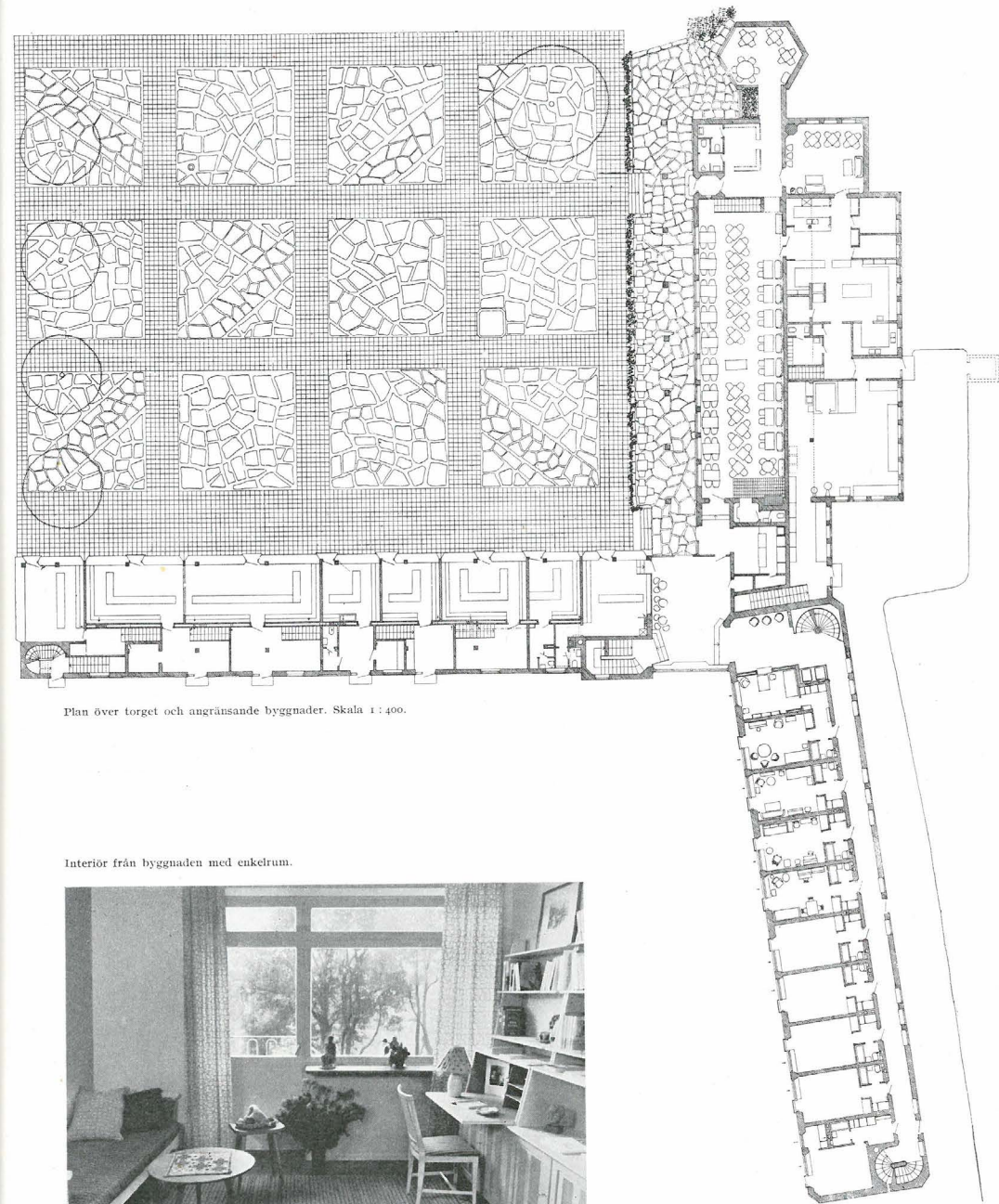
hållanden. Den tillgängliga kvantiteten tegel omöjliggjorde exempelvis en första tanke att utföra de högre husen med gult tegel och de lägre med rött. Inte heller var torgbyggnaderna från början avsedda att putsas.

Det är givet, att stadsplanen vid tiden för utställningen med ett fåtal icke helt färdigställda hus gjorde ett oklart intryck. Detta blev ytterligare understruket av att man med hänsyn till byggnadsverksamheten inom utställningsområdet tvingades att föra publiken på tillfälliga vägar och broar på helt annat sätt än i de naturliga gatorna. Restaurangen var under utställningen provisoriskt iordningställd och sköttes då, med spritträttheter, av annan än den blivande innehavaren samt var disponerad på ett helt annat sätt än i framtiden. Den är inredd och möblerad av A/B Ferdinand Lundquist. Även byggnaderna befann sig då i synnerligen ofärdigt skick, och den utomordentliga brådska som rådde för att nödortfärdigt färdigställa utställningshusen hade fört med sig att kontrollen ej till alla delar kunnat bli effektiv. De

felaktigheter och provisoriska anordningar som insmugit sig har i stort sett dock blivit avhjälpna. Man kan i detta sammanhang inte underlåta att uttrycka sin beundran över den skicklighet och energi varmed arbetsledningen på platsen klarade sin ibland tillsynes hopplösa uppgift.

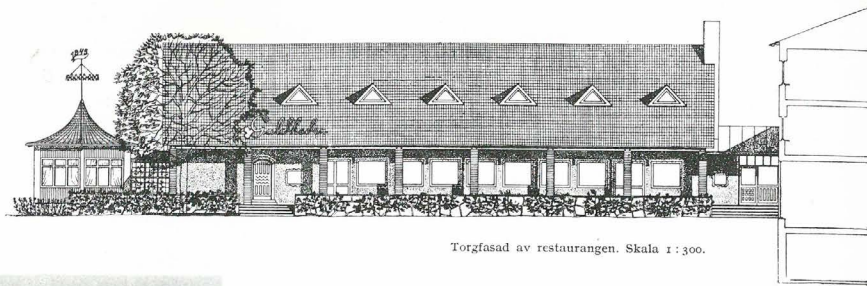
Bostäderna utgöres av lägenheter innehållande två till fyra rum och kök; i bebyggelsen ingår sålunda icke några enrumslägenheter. Lägenheterna är beträffande olika utrymmen helt utformade efter de krav som framkommit genom den av Svenska Arkitekters Riksförbund och Svenska Slöjdföreningen bedrivna bostadsutredningen. Denna var då ännu ej avslutad, utan planerna uppgjordes efter de resultat utredningen vid denna tid hade kommit till. Enligt vår mening, vilket även framhölls av oss vid planlösningsdiskussionen, är minimikraven för sovrum troligen för låga, även om måtten (det är inte ytan som är bestämmande utan möjligheten att ordna möbleringen) teoretiskt kan försvaras. Å andra sidan

Portis. sid. 493.

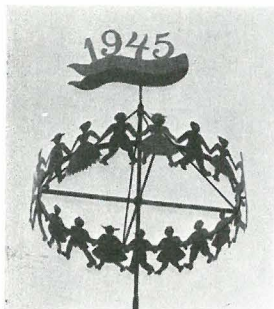

Plan över torget och angränsande byggnader. Skala 1 : 400.

Interiör från byggnaden med enkelrum.

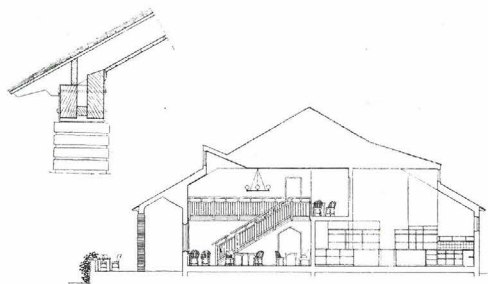
Torgfasad av restaurangen. Skala 1:300.

Vindflojel på restaurangpaviljongen.

Parti av »Olssons trädgård» som lagts in i parken vid torget.

Sektion genom restaurangbyggnaderna. Skala 1:300. Måtalsens tak är av laserad furu i lockpanel, väggarna kring läktaren tapetserade, övriga väggar kalkmålade, ricket av laserad och fernissad furu och golvet täckt av mjuk matta.

Detalj visande takstolarnas uppläggning på kalkstenspelare.

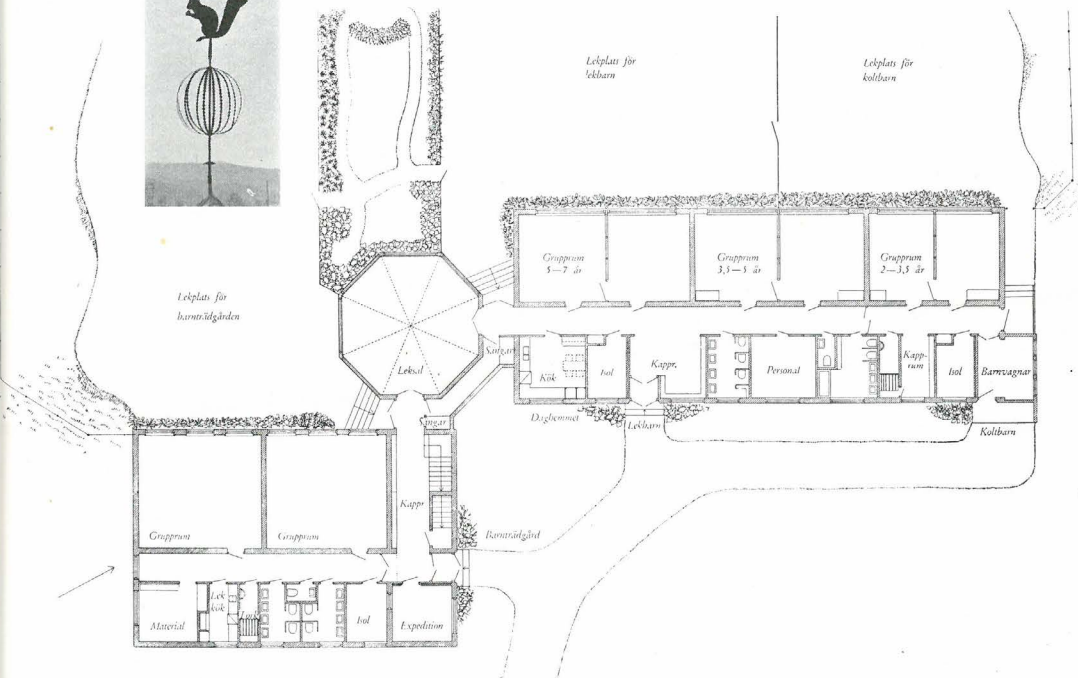

Torgfasad av butiksbyggnaden. Skala 1:300.

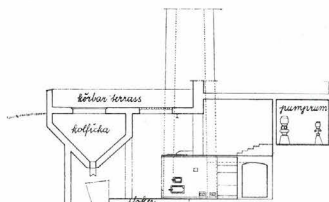

Perspektiv av lekstugan från lekplatserna.

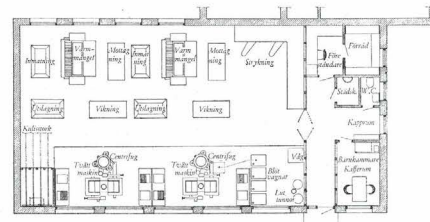
Spira med vindflojel på lekplatsbyggnaden.

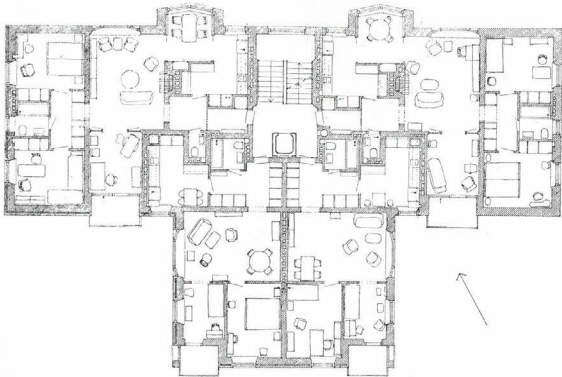
Plan av lekstugan. Skala 1:300.

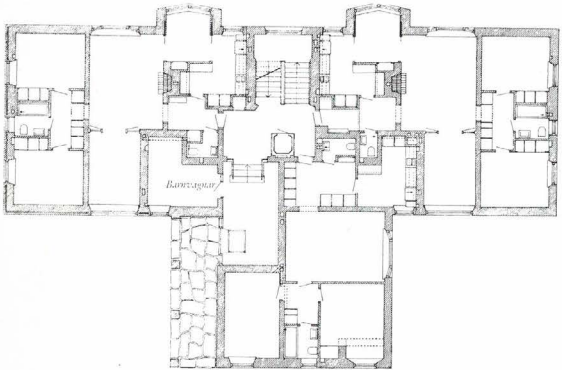
Sektion genom panncentralen. Skala 1:300.

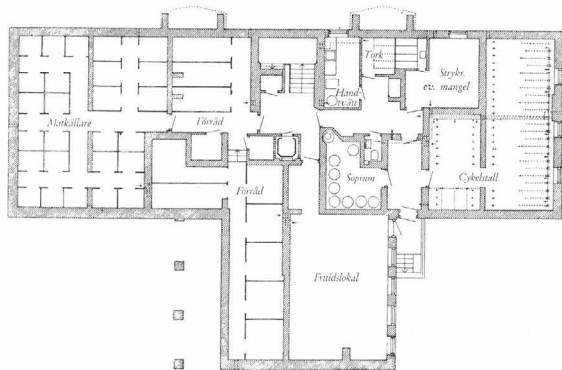
Plan av tvätträttningen. Skala 1:300.

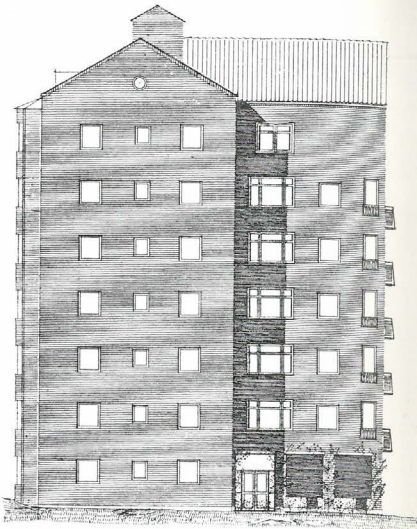
7-vånings punkthus. Lägenhetsplan. Skala 1 : 300.

Bottenplan.

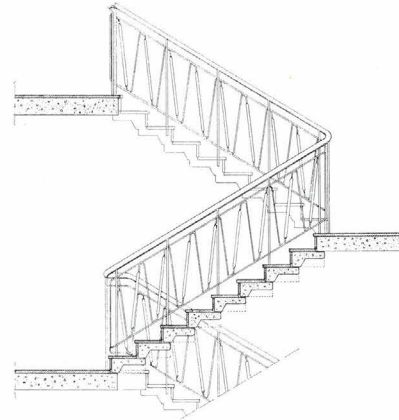
Källarplan.

Fasad med entréportik.

Smide i entréportiken.

Principritning av trappa:

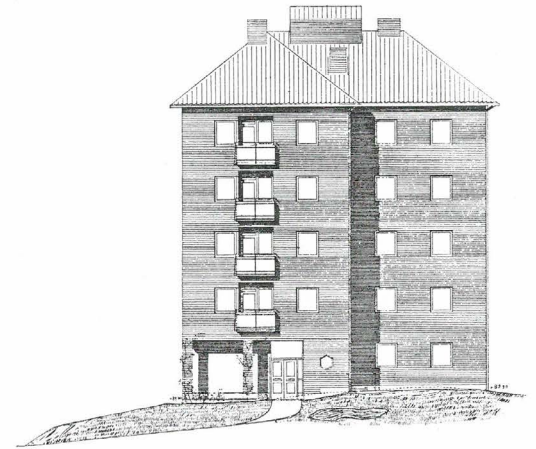
Blockstegen levererades färdiga från fabrik med fastgjuten marmorbeläggning på plan och sättsteg samt hål för räckenständer.
På räckenständerna har fastsittits fyllningsmidan i ramar, en för varje halvt trapplopp. På så sätt har det mesta smidesarbetet utförts på verkstad.
Skala 1 : 60.

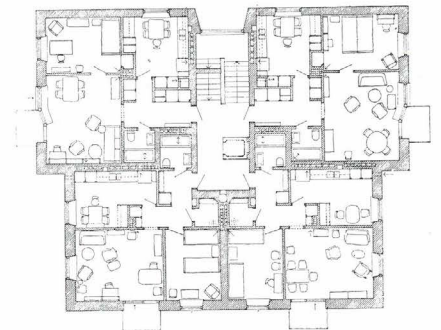
Alla yttreväggas mot öster-söder-väster äro utförda dels som tvästensmurar med invändig isolering, dels som luftrumsmurar med ett yttre skal av 1/2 sten förbundet med den bärande 1 1/2 stens muren genom kranlor av koppar.
Sektion och plan. Skala 1 : 40.

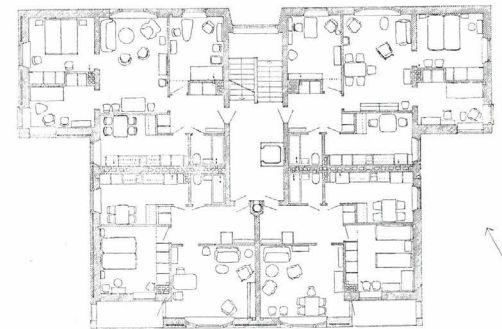
Öppen spis i 7-våningshusen, ursprungligen avsedd att uppbyggas i kalksten men via utförandet helt putsad.

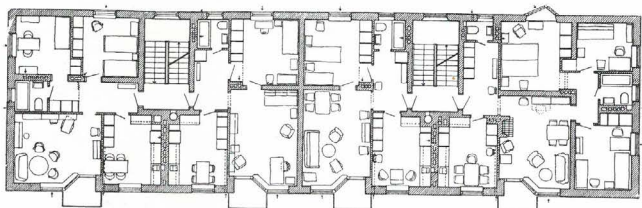
5-vånings punkthus. Fasad med entréportik.

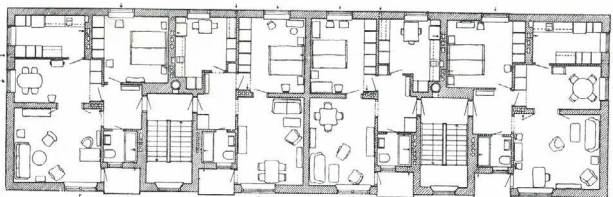
Lägenhetsplan, typ I.

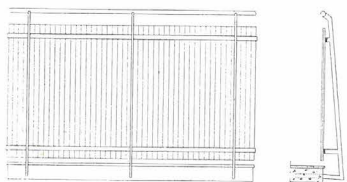
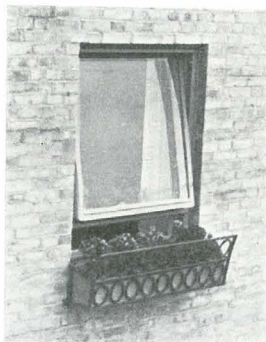
Lägenhetsplan, typ II. Skala 1 : 300.

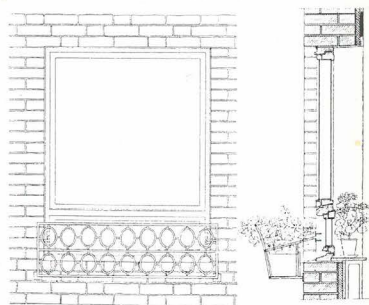
3-vånings lamellhus: Lägenhetsplan typ I. Skala 1:300.

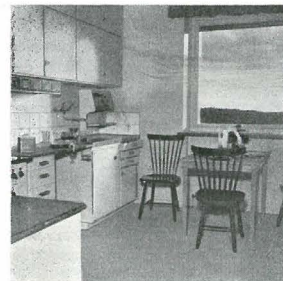
Lägenhetsplan typ II.

Principritning av balkong: Stommen utfördes helt färdig på fabrik och fastsattes i samband med gjutningen av balkongplattorna. Skala 1:40.

Principritning av fönster i matvrå med utvändigt blomlåd. Fönstret är delat med en tvärpost i »blomhöjd» i två delar av vilka den övre utgöres av en piv-hängd båg. Skala 1:40.

Interiör av kök.

Interiör av vardagsrum i lamellhusen med utsikten mot Vinga.

Forts. fr. sid. 486.

kan man ifrågasätta om inte fordringarna på kök, förvaringsskåp och garderober är alltför stora i förhållande till den, åtminstone för närvarande, disponibla ytan, särskilt när det gäller de mindre lägenhetstyperna. Det skulle vara önskvärdt att utredningens normer nu toges upp till saklig diskussion med utgångspunkt från erfarenheter vunna under »Bo bättre».

Lägenheterna har över lag givits större yta än vad som enligt Byggnadslånebyråns statistik för Göteborg under åren 1943—45 varit vanligt.

Alla familjebostäder har väl vindskyddade friluftspplatser stora nog att rymma en barnvagn eller baby-säng. Några hembiträdesrum förekommer ej i lägenheterna. I stället disponeras för hemhjälp som ovan nämnts ett erforderligt antal enkelrum i en särskild byggnad vid torget.

Vid sidan av torget men helt avskilt från detta kommer ett centralgarage för hyresgästernas bilar att uppföras.

Den tvärs över området gående be vuxna dalgången liksom ången på höjtplåten har i görligaste mån sparats från bebyggelse och i stället utnyttjats för lek- och vilplatser. Å ången på höjtplåten är en byggnad uppförd innehållande dels barnträdgård och dels daghem för barn under skolåldern, för båda gemensam leksal samt tillhörande lek- och rastgårdar. Här har även en mindre samlingshall inrymts. Dessutom finnes inom varje kvarter en vindskyddad lekplats med sandlåda, gungor och klätterredskap. Dessa lekplatser kunna nås på stigar utan att man behöver korsa någon gata. Längst i norr (med hänsyn till röken) är den gemensamma värmecentralen förlagd och i anslutning till den och helt ovan jord är en gemensam maskintvättstuga anordnad. Denna har fått en ur propagandasynpunkt betingad men an-

nars kanske väl förmålig placering. För småtvätten är i varje byggnad inrymd en mindre handtvättstuga och vidare är tvättställena i lägenheternas badrum av största i handlen förekommande typ (tillräckliga även för badning av spädbarn). En bastuanläggning för gemensamt behov är centralt placerad i ett av lamellhusen. I souterrängsvåningen i en del av byggnaderna är ett större välbelyst utrymme avsett att användas till hyresgästernas gemensamma trevna (hobbylokaler, slöjdrum, gymnastiksal, samlings-sal osv.).

Av utställningsbyggnaderna ritades bl. a. den enkla entréen samt den ännu enklare musikestraden av oss.

Byggnadsarbetena påbörjades i nov. 1944 och de första hyresgästerna flyttade in i oktober 1945. Första byggnadsetappen beräknas vara avslutad i december 1945 och andra etappen till oktober 1946. Byggnadskostnaden uppgår till c:a 18 miljoner. Byggherre är Föreningen Guldheden u. p. a. med ingenjör John Forsenius, civilingenjör G. Henry Hansson samt ingenjörerna Erik Wihlborg och G. Albert Gustavsson som arbetsutskott. På arkitektkontoret har närmast oss arkitekt SAR Olov Söderman med ambition och personligt intresse handhaft arbetet. Det pressande arbetet som representant för arkitektkontoret på arbetsplatsen har på ett skickligt sätt skötts av byggnadsingenjör Nils Hugo Johnsson. Våra övriga medarbetare har varit, för längre eller kortare tid, arkitekterna Ebbe och Karen Clemmensen, byggnadsingenjörerna Bertil Holmberg, Erik Fernberg och Bengt Lindeberg samt konstnären Rudolf Persson. Statisk konstruktör Ödeens Ingenjörbyrå, Stockholm och ingenjör A. H. Erlandzon, Göteborg, värme, sanitet och ventilationskonstruktör Theorells ingenjörbyrå samt elektrisk konstruktör Karl G. Eliassons ingenjörbyrå, Göteborg.